

Vzdělávací obor:

Geografie

Očekávaný výsledek učení:

GEO-GEO-014-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

Popis úrovně Splněno

- Schopnost identifikovat shodné a rozdílné charakteristika míst a regionů a způsoby, jakým ovlivňují život v ostatních místech a regionech

Jak geografická poloha a historie ovlivňují život lidí

Autor materiálu: doc. RNDr. Irena Smolová, Ph.D.

OVU navazuje na předchozí očekávaný výstup v tematickém celku Místa a regiony světa a rozšiřuje popis míst a regionů o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat místa a regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami shodnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase. Žáci na základě vlastních charakteristik a kritérií vymezí region, popíší a komentují ho z pohledu měřítkové úrovně, geografické polohy a specifčnosti (odlišnosti) od ostatních regionů. Porovná regiony stejného měřítka podle vybraných kritérií, charakterizují shodné a rozdílné jevy a procesy.

Zadání pro žáky

Zvolte v dané skupině států 3 konkrétní státy a najděte společné a odlišné geografické charakteristiky místa a na základě nich charakterizujte příčiny rozdílnosti jejich hospodářské situace. V první části úlohy lokalizujte vybrané státy a charakterizujte dle uvedených parametrů (7 povinných) a sami přidejte 3 vlastní parametry. Svou volbu zdůvodněte, stejně tak jako použité parametry (7 mají zadaných, 3 doplní jako vlastní), dle kterých území posuzujete. Formou tabulky porovnejte zvolené státy a charakterizujte shodné a rozdílné jevy a procesy. Na základě zjištěných informací zhodnoťte a charakterizujte, jak geografické faktory ovlivňují život lidí, kteří v uvedených státech žijí, a zhodnoťte, jak se žije vrstevníkům ve srovnávaném regionu. Formou prezentace, posteru či grafické práce porovnejte zvolené státy. Zdůvodňují, v čem spočívá odlišnost či naopak podobnost. Svá zjištění dokládají ověřitelnými fakty.

Kategorie (skupiny) států pro vzájemné srovnání:

- Městské státy
- Vysokohorské státy
- Ostrovní státy
- Státy na 50. rovnoběžce
- Státy na nultém poledníku

Povinné parametry pro srovnání:

Parametry pro srovnání	Stát 1	Stát 2	Stát 3
Název státu:			
Počet obyvatel:			
Poloha (zeměpisná šířka):			
Rozloha:			
Hustota zalidnění:			
HDP/obyvatele:			
Státní zřízení:			
Tahoun ekonomiky:			
Vlastní navržené parametry pro srovnání:			

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k občanství a udržitelnosti Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu KOB-PCP-000-ZV9-001	Účelně uplatňuje přímou činnost svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.	- podněcují žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě (na příkladu srovnání statistických dat o vybraných zemích světa) - podněcují žáky k vytváření a vyjádření vlastního odůvodněného názoru na různé aspekty veřejného dění a ke kladení souvisejících otázek, k hledání a kritickému vyhodnocování informací a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení názoru (tím, že srovnává + musí hledat a kriticky vyhodnocovat informace) - umožňují žákům zažít společné plánování, uskutečnění a vyhodnocení akce, a to opakovaně, podporují je při tom vhodnými technikami vedení týmové práce (za předpokladu, že je úkol zadán jako skupinový, což doporučuji) - vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi o významu vlastní aktivity, demokratických postupů, respektování a uplatňování práv, uplatňování různých zájmů – představuji jim a nechávám je navrhnout různé příklady, facilituji diskusi žáků a využívám osvědčené diskusní techniky (hodnocení může být žáky rozdílné, proto je velmi vhodné jako příklad pro otevřenou diskusi) - podněcují žáky k reflexi jejich zkušeností s uplatňováním vlastního vlivu na dění v jejich okolí (inspirace může být v životě lidí v odlišných geografických podmínkách)
KK k občanství a udržitelnosti Zohledňování propojenosti světa KOB-ZPS-000-ZV9-001	Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.	- vytvářím situace a zadání vyžadující prozkoumávání a interpretaci různých souvislostí v místním prostředí a mezi místní, regionální, národní a globální úrovní (využívám postupy místně zakotveného učení a globálního vzdělávání) - vytvářím zadání, při nichž žák potřebuje srovnávat shodné a odlišné rysy různých situací a systémů – v rámci oboru i napříč různými oblastmi – zcela konkrétní příklad aplikace dané srovnáváním na základě statistických dat, možné odlišné způsoby interpretace - podněcují žáky ke kladení a zodpovídání otázek směřujících k hledání příčin a následků různých situací a procesů, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení otázek a odpovědí - doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení názoru (tím, že srovnává + musí hledat a kriticky vyhodnocovat informace)

		- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro diskuse žáků o souvislostech různých jevů, procesů a systémů, o významu systémového a celostního přístupu a využívám k jejich vedení osvědčené diskusní techniky - vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)
--	--	---

Metodický komentář pro učitele

OVU směřuje k popisu vybraných míst a regionů, a to především k syntéze přírodních a socioekonomických podmínek, které by tak neměly být vnímány odděleně. Je předpokládáno, že OVU bude rozvíjen na příkladu míst a regionů různých měřítkových úrovní (od okolí obce či vlastní obce po makroregiony světa). Popis míst a regionů je rozšířený o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat místa a regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami podobnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase. V neposlední řadě OVU směřuje k zamyšlení nad působením míst a regionů na ostatní. Důraz by měl být kladen na porozumění provázanosti míst a regionů a vzájemných pozitivních i negativních interakcí v současném propojeném světě. Je vhodné zmínit vliv jak přírodních, tak socioekonomických podmínek, a to jak na nejbližší okolí, tak na vzdálenější oblasti stejné i odlišné měřítkové úrovně (např. jak jeden stát ovlivňuje celý region a opačně).

Popis ověřování

Učitel zadá žákům úlohu, v první fázi si žáci sami navrhnou, kterou kategorii pro srovnání si zvolí, které státy chtějí srovnávat. Zvolená místa musí prvně ověřit, zda splňují kritérium srovnatelného místa, tj. například zda jsou všechno městské státy. Žáci si následně zpracují základní geografické charakteristiky států a následně připojí slovní komentář nebo si vytvoří vlastní prezentaci. Cílem je komplexní pohled, tj. především syntéza přírodních a socioekonomických podmínek. OVU je rozvíjen na příkladu států/regionů různých měřítkových úrovní. Popis míst a regionů je rozšířený o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat státy / regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami podobnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase. Důraz je kladen na porozumění provázanosti míst a regionů a vzájemných pozitivních i negativních interakcí v současném propojeném světě. Žáci by měli zmínit vliv jak přírodních, tak socioekonomických podmínek, a to jak na nejbližší okolí, tak na vzdálenější oblasti stejné i odlišné měřítkové úrovně.

Žáci si mají v dané (přidělené) skupině států zvolit 3 konkrétní státy a najít jejich společné a odlišné geografické charakteristiky a na základě nich charakterizovat příčiny rozdílnosti jejich hospodářské situace. V první části úlohy lokalizují vybrané státy a charakterizují je dle uvedených parametrů (7 povinných) a sami přidají 3 vlastní parametry. Svou volbu zdůvodní, stejně tak jako použité parametry (7 mají zadanych, 3 doplní jako vlastní), dle kterých území posuzují. Formou tabulky porovnají zvolené státy a charakterizují shodné a rozdílné jevy a procesy. Na základě zjištěných informací zhodnotí a charakterizují, jak geografické faktory ovlivňují život lidí, kteří v uvedených státech žijí a zhodnotí, jak se žije vrstevníkům ve srovnávaném regionu. Formou prezentace, posteru či grafické práce porovnají zvolené státy. Zdůvodňují, v čem spočívá odlišnost či naopak podobnost. Svá zjištění dokládají ověřitelnými fakty.

Kategorie (skupiny) států pro vzájemné srovnání:

- Městské státy – například: Monako, San Marino, Vatikán, Singapur
- Malé státy – například Andorra, Monako, San Marino, Vatikán, Singapur
- Vysokohorské státy – například: Bhútán, Nepál, Lesotho, Andorra, Tádžikistán, Kyrgyzstán
- Ostrovní státy – například: Japonsko, Island, Nový Zéland
- Státy na 50. rovnoběžce - Francie, Belgie, Lucembursko, Německo, Česko, Polsko, Ukrajina, Rusko, Kazachstán, Mongolsko, Čína, Kanada

- Státy na nultém poledníku – Velká Británie, Francie, Španělsko, Alžírsko, Ghana, Mali, Togo

Povinné parametry pro srovnání:

Parametry pro srovnání	Stát 1	Stát 2	Stát 3
Název státu:			
Počet obyvatel:			
Poloha (zeměpisná šířka):			
Rozloha:			
Hustota zalidnění:			
HDP/obyvatele:			
Státní zřízení:			
Tahoun ekonomiky:			
Vlastní navržené parametry pro srovnání:			

Zdroje dat:

- Základní údaje o státech světa jsou dostupné: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- V případě HDP – doporučení podle parity kupní síly, který je reálnější než čistě nominální hodnoty, nejvíc území (WB nebo IMF vždycky nějaká území chybí).

Ukázka řešení – příklad malé evropské státy / ministáty (méně než 1 000 km²)

Parametry pro srovnání – městské státy	Stát 1	Stát 2	Stát 3	srovnání
Název státu:	Monako	San Marino	Andorra	
Počet obyvatel:	38 423	33 581	87 300	Nejlidnatějším státem je Andorra, ve vazbě na rozlohu má nejvyšší hustotu zalidnění Monako.
Poloha (zeměpisná šířka):	pobřeží Středozemního moře (0 – 161 m n.m.)	SV svahy Apenin, ze všech stran Itálie (55 – 749 m n.m.)	horské pásmo (840 – 2946 m n. m.)	Pobřeží umožňuje spojení lodní dopravou (přístav), členitý horský terén – náročnější doprava.
Rozloha:	2 km ²	61 km ²	468 km ²	Velmi malé území, nízké náklady na údržbu, málo hraničních přechodů, snadnější a efektivnější správa území.
Hustota zalidnění:	19 211 obyv./km ²	579 obyv./km ²	186 obyv./km ²	Velmi vysoká hustota zalidnění v případě Monaka, velmi hustá zástavba.
HDP dle parity kupní síly/obyvatele (rok 2024):	270 100 USD/obyvatele	70 900 USD/obyvatele	65 900 USD/obyvatele	Nejvyšší hodnota pro Monako, což je dáno vysokým podílem kvartéru, vysokou přidanou hodnotou, daňová zvýhodnění motivují
Státní zřízení:	konstituční monarchie	republika	parlamentní diarchie (parlamentní knížectví)	Dva státy jsou monarchie, San Marino je republika.
Tahoun ekonomiky:	finance, turismus, reality	průmysl, turismus, finance	cestovní ruch (lyžařská střediska), obchod a	Pro všechny státy je důležitý cestovní ruch/turismus, významná je role kvartéru –

			bankovníctví (privátní bankovníctví a finanční služby)	finančníctví.
Vlastní navržené parametry pro srovnání - příklad:				
Délka státní hranice a s kým:	6 km (Francie)	37 km (Itálie)	118 km (Francie, Španělsko)	Nejdelší hranici i díky největší rozloze má Andorra.
Délka pobřeží:	4,1 km	0	0	Pobřeží má pouze Monako.
Lesnatost (podíl lesů na rozloze)	0 %	16,7 %	34,0 %	Nejvyšší lesnatost má Andorra (horský stá v Pyrenejích), naopak nejnižší (nulová) je u Monaka, což je městský stát.
Podíl obyvatel ve věkové skupině 0-14 let	9,1 %	14,2 %	12,0 %	Nejmenší podíl má dětská populace v Monaku, kde je zároveň výrazně nadprůměrný počet obyvatel ve věku více než 65 let.
Podíl obyvatel ve věkové skupině 65 a více	37,1 %	21,5 %	20,4 %	Vyšší podíl je obyvatel ve věku 65 + je v Monaku, pro stát to vyžaduje větší nároky na služby ve zdravotnictví a specializované služby pro seniory.

Ukázka hodnocení:

- Hodnocení 1 – správně doplněné informace s využitím statistických dat a map a mapových aplikací, správně více než 90% a správné hodnocení – srovnání u minimálně 85 % ukazatelů.
- Hodnocení 2 – správně doplněné informace s využitím statistických dat a map a mapových aplikací, správně 81-90% a správné hodnocení – srovnání u minimálně 75 % ukazatelů.
- Hodnocení 3 – správně doplněné informace s využitím statistických dat a map a mapových aplikací, správně 61-80% a správné hodnocení – srovnání u minimálně 65 % ukazatelů.
- Hodnocení 4 - správně doplněné informace s využitím statistických dat a map a mapových aplikací, správně 31-60% a správné hodnocení – srovnání u minimálně 25 % ukazatelů.
- Hodnocení 5 - správně doplněné informace s využitím statistických dat a map a mapových aplikací, správně méně než 30% a správné hodnocení – srovnání u méně než 25 % ukazatelů.

Zdroje:

- Základní geografická data za státy světa: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- HDP – podle parity kupní síly (Real GDP per capita): <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/real-gdp-per-capita/country-comparison/>